

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครอง (Management Effectiveness Tracking Tool : METT)

เป็นเครื่องมือที่ถูกคิดค้นโดย The World Bank และ WWF และได้มีการนำเครื่องมือชนิดนี้ไปใช้แล้วไม่น้อยกว่า 85 ประเทศทั่วโลก การใช้เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองได้ถูกพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับแต่ละประเทศ แต่ก็ยังอยู่ในกรอบของ IUCN และ WCPA เป็นหลัก สำหรับเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครอง ที่โครงการเร่งเสริมความยั่งยืนของระบบการจัดการพื้นที่คุ้มครองนำมาปรับใช้นี้ เป็นชุดเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนามาจากกองทุนสิ่งแวดล้อมโลก (GEF) ประกอบด้วยชุดคำถาม 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่คุ้มครอง เช่น ขนาด ที่ตั้ง วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่คุ้มครอง อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณ และอื่นๆ ส่วนที่ 2 การประเมินภัยคุกคาม และส่วนที่ 3 การประเมินการบริหารจัดการโดยผลคะแนนจากการประเมินจะแสดงถึงระดับของภัยคุกคามว่ามีมากน้อยเพียงใดและการบริหารจัดการเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เป้าประสงค์หลักของโครงการคือ เมื่อสิ้นสุดโครงการคะแนนประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองจะต้องเพิ่มขึ้น 20 เปอร์เซ็นต์สำหรับประโยชน์ของเครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองมีดังนี้

1. ใช้ติดตามประสิทธิภาพของการทำงานตามแผนการจัดการในพื้นที่
2. ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงปัญหาและนำไปปรับปรุงแก้ไข
3. สะดวกรวดเร็วในการเก็บข้อมูล
4. ใช้ง่ายแม้ว่าจะไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญก็สามารถดำเนินการได้
5. รูปแบบเป็นแบบสากลสามารถใช้ได้กับพื้นที่คุ้มครองทุกแห่งทั่วโลก (โครงการเร่งเสริมความยั่งยืนของระบบการจัดการพื้นที่คุ้มครอง, 2556)

วิธีการ

เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่คุ้มครองนี้เป็นชุดคำถามที่ถูกออกแบบมาให้ใช้ในระดับพื้นที่ ดังนั้นวิธีการนำเครื่องมือไปใช้ให้เหมาะสม ผู้ที่จะตอบคำถามควรจะต้องเป็นผู้เกี่ยวข้องกับพื้นที่คุ้มครองนั้นๆโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าพื้นที่คุ้มครอง พนักงานเจ้าหน้าที่ ลูกจ้างระดับปฏิบัติการ คณะกรรมการที่ปรึกษาพื้นที่คุ้มครอง หรือเป็นผู้ที่มีส่วนได้เสียในพื้นที่คุ้มครอง เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ประชาชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ องค์กรภาคเอกชนในพื้นที่ หน่วยงานราชการที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงอื่นๆ และควรจะมีผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลจากทุกภาคส่วนเพื่อความถูกต้องของข้อมูล

วิธีการนำไปใช้สามารถจัดได้ 2 รูปแบบ คือ จัดการประชุมโดยให้ผู้เข้าประชุมร่วมกันเลือกคะแนนในแต่ละข้อที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว หรือ ให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนให้คะแนนของแต่ละคนแล้วนำคะแนนที่ได้มานับคะแนนที่ถูกเลือกในคำตอบที่มีผู้เลือกมากที่สุดเป็นคำตอบในข้อนั้นๆ หากมีข้อใดมีคะแนนเสียงเท่ากันหรือใกล้เคียงกันให้นำมาอภิปรายในที่ประชุมอีกครั้งหนึ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะทำงานโครงการทำการวิเคราะห์ภัยคุกคาม โดยกำหนดระดับความรุนแรงแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ไม่มี (0) น้อย (1) ปานกลาง (2) และ สูง (3) ซึ่งระดับของความรุนแรงจะทำให้ทราบได้ว่ามีภัยคุกคามอะไรบ้างที่มีผลกระทบต่อพื้นที่ที่จำเป็นจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข และส่วนใดดำเนินการได้ดีอยู่แล้ว โครงการจะให้ความสำคัญกับคะแนนภัยคุกคามระดับ ปานกลาง (2) และ สูง (3) หัวข้อของคะแนนในระดับดังกล่าวจะนำมาพิจารณาเพื่อหาทางแก้ไขต่อไป

สำหรับการวิเคราะห์ผลด้านการบริหารจัดการ มีระดับการให้คะแนนแบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ไม่มีความก้าวหน้า (0) ต้องได้รับการปรับปรุง (1) ดี (2) และ ดีมาก (3) คณะทำงานโครงการจะนำหัวข้อที่ได้คะแนนน้อย ได้แก่ ศูนย์คะแนน และ หนึ่งคะแนน มาพิจารณาเพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของโครงการและเพื่อเป็นแนวทางของการบริหารจัดการในพื้นที่คุ้มครองอย่างยั่งยืนต่อไป (โครงการเร่งเสริมความยั่งยืนของระบบการจัดการพื้นที่คุ้มครอง, 2556)